

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Kutseõpetaja õppekava

Ester Tamm

LIIKUMINE ÕPPIMISE TOETAJANA LASTEAIA MUUSIKALISTES TEGEVUSTES
VÕRU MAAKONNA MUUSIKAÕPETAJATE ARVAMUSTE PÕHJAL

Bakalaureusetöö

Juhendajad: Anne Tamm-Kivimets (MA)

Kaasjuhendaja: hariduskorralduse lektor Karmen Trasberg (PhD)

Tartu 2020

Resümee

Liikumine õppimise toetajana lasteaia muusikalistes tegevustes võru maakonna muusikaõpetajate arvamuste põhjal

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli Võru maakonna lasteaia muusikaõpetajate arvamuste põhjal välja selgitada, kuidas toetavad liikumist sisaldavad tegevused muusika õppimist. Töö eesmärgist lähtuvalt püstitati järgmised uurimisküsimused: Kuidas õpetajad toetavad muusika õppimist lasteaia muusikalistes tegevustes? Millised on lasteaia muusikaõpetajate arvamused liikumisest, kui õppimist toetavast tegevusest? Kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit, andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuudega, andmeid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi abil. Uurimuses osales neli lasteaia muusikaõpetajat. Uurimistulemustest selgus, et uurimuses osalenud muusikaõpetajate jaoks on liikumist sisaldavatel tegevustel toetav mõju muusika õppimisele ning liikumine on muusikaõpetajate arvates muusikaliste tegevuste lahutamatu osa ja üht ilma teiseta ei eksisteeri. Muusika- ja liikumistegevuste omavahelist lõimimist peetakse lapsest lähtuvaks ja õppimist toetavaks meetodiks.

Märksõnad: liikumist sisaldavad õppemeetodid, muusikaõpetajad, lasteaed

Abstract

Motion activities as means to support musical learning based on the opinions of Võru county kindergarten music teachers

The aim of the bachelor's thesis is to figure out how activities including motion support the ability to learn music based on the opinions and gatherings of music teachers in Võru County Kindergarten. For the purpose of this study the following research questions were asked: How do kindergarten teachers support the learning of music in the kindergarten's musical activities? What are the opinions of kindergarten music teachers on movement as a way to support learning? The study used a qualitative research method, the data was collected through semi-structured interviews and examined through qualitative inductive content analysis. Four music teachers participated in the study. The research showed that the teachers who participated in the study do deem activities that include motion as means to support the learning of music, additionally the teachers believed that movement and musical activities are intertwined and one cannot exist without the other. The integration of music and movement is considered to be a child-centered and learning-enhancing method.

Keywords: teaching methods including movement, music teachers, kindergarten

Sisukord

Sissejuhatus	5
Teoreetiline ülevaade.....	6
Muusikaõpetus ja muusikaõpetaja roll lasteaias.....	6
Liikumistegevused muusikaõpetuse toetajana	7
Metoodika.....	10
Valim	10
Andmekogumine	11
Andmeanalüüs	13
Tulemused	14
Õpetaja muusikaõpetuse toetajana	14
<i>Muusikaõpetaja roll.....</i>	<i>15</i>
<i>Õppimist toetavad tegevused muusikaõpetuses</i>	<i>16</i>
Arvamused liikumisest õppimise toetajana	17
<i>Õpetamisele lähenemine.....</i>	<i>17</i>
<i>Liikumist sisaldavad tegevused</i>	<i>18</i>
Arutelu	19
Tänuõnad.....	21
Autorsuse kinnitus	22
Kasutatud kirjandus	23
Lisa 1 Intervjuu kava	

Sissejuhatus

Muusika- ja liikumistegevused on alushariduses ja laste sotsialiseerumisel populaarsed, domineerivad ja universaalsed osad. Kuuludes kultuurilisse süsteemi on neil keele kõrval oluline roll potentsiaalse käitumusliku eneseregulatsiooni tekkele ja säilimisele (Winsler, Ducenne & Koury, 2011). Muusikat peetakse nii kuulamis- kui liikumiskunsti osaks ning sellest tulenevalt arenevad laste võimed muusikas nähtu, kuuldu ja kogetu põhjal. Lapse füüsiline mina ja muusika on õppimise ajal tihedalt seotud ning seetõttu ei ole laste puhul efektiivne õpetada üht ilma teiseta, ehk muusika ja liikumine on laste jaoks võrdselt olulise tähtsusega (Campbell & Kassner, 1995).

Lapsel tekivad ajus mitmed põhiseosed juba varajases eas, mis omakorda mõjutavad hiljem toimetulekut koolis. Laps omandab suure osa oma teadmistest ja oskustest just lasteaias (Jürimäe & Treier, 2008). Seega on lasteaiaõpetajal täita oluline roll lapse arengu toetamisel. Töötades muusika- ja liikumisõpetajana on töö autor oma õpetajatöö praktika jooksul sidunud laulmise liikumisega ning märganud, et selline tegevus on laste jaoks õppimist toetav. Ka Kierstad'i (2006) sõnul aitab erinevate tegevuste kasutamine lasteaia muusikaõpetuses avardada lapse silmaringi ja annab võimaluse õppimise hõlbustamiseks ning lubab kogeda erinevaid ja uusi emotsioone.

Üks olulisi tegureid lasteaia õppekavas on lõiming, see tähendab, et lõimitakse erinevaid tegevusi, sealhulgas ka liikumist ja muusikalist tegevust (Koolieelse..., 2008). Ka nüüdisaegse õpikäsituse järgi peab õppimine olema mitmekülgne (HTM, TLÜ, TÜ, 2017). Lapse igakülgsele arengule, sealhulgas tahteomaduste, mälu, loovuse ja empaatiatunde arendamisele aitab väga palju kaasa ka muusikaõpetus (Kikas, 2008). Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) muusika valdkonna õppe- ja kasvatustegevuse üheks eesmärgiks on, et laps suudab ennast loovalt väljendada liikumise ja tantsimise kaudu.

Muusikaliste õppetegevuste kavandamisel ja korraldamisel seostatakse omavahel laulmine, pillimäng, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine ning liikumis- ja laulumängud. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel oskab laps muuhulgas liikuda vastavalt muusika meeleolule ning väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu. Seega on oluline uurida, milline on liikumist sisaldavate tegevuste toetav mõju muusika õppimisele lasteaias.

Töö teoreetilises osas antakse ülevaade muusikaõppe rollist lasteaia ning liikumistegevustest muusikaõpetuse toetajana. Töö empiirilises osas kirjeldatakse läbiviidud uuringut Võru maakonna muusikaõpetajate arvamuste teadasaamiseks.

Teoreetiline ülevaade

Muusikaõpetus ja muusikaõpetaja roll lasteaia

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt. Lasteaia muusikaõpetus jaguneb mitmeks erinevaks osaks, nagu laulmine, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine ja pillimäng (Koolieelse..., 2008), mis omakorda toetavad üksteist valdkonna õpetamisel ja õppimisel (Muldma & Kiilu, 2009). Muusikalise arengu seisukohalt on lasteaia oluliseks rolliks aluse loomine, millele saab rajada edasise huvi ja armastuse muusika vastu, lapse muusikalise maitse kujundamine ning loova muusikalise väljenduse julgustamine. (Muldma, 2008).

Utriaineni (2013) sõnul on muusikaõpetaja muusikaliste tegevuste kavandamisel võtmeisik. Tema hinnangul suudab kvalifikatsiooni omandanud õpetaja luua eduelamuse, mis on lapse harmoonilise kasvamise ja arenemise jaoks vajalik, sobitades kokku erinevaid liikumisega seotud harjutusi, millega saab toetada laste muusika õppimist ja muusikalist arengut. Muusikaõpetaja on huvi ärataja muusika, selle kuulamise ja musitseerimise vastu, arendab rütmi- ja kuulmistaju ning aktiveerib positiivseid aistinguid ja emotsioone läbi muusikaliste impulsside (Häidkind *et al.*, 2013). Samuti toovad Häidkind jt (2013) välja, et muusikategevustes võivad lapsed end väljendada erinevalt, selle jaoks on oluline, et muusikaõpetaja tähelepanekud ning ühised arutelud rühmaõpetajatega aitaksid leida igale lapsele parima lahenduse, mis last toetaks ja arendaks. Vastavalt vajadusele saab muusikaõpetaja tegeleda lastega väikestes gruppides või individuaalselt, toetades seeläbi esinemisjulguse kasvamist, pakkudes andekatele lastele arenemiseks lisavõimalusi või aidates pikalt puudunud lapsed järje peale.

Jürimäe & Treier (2008) on märkinud, et lasteaialast “õpetada” on raske. Teisalt aga õpivad lapsed just selles eas rohkem, kui ülejäänud elu jooksul. Kogu protsessi juures on tähtis lapse enda aktiivsus, kus täiskasvanu toetab tema õppimist pakkudes eeskju, sobivat keskkonda ja

võimalust koos tegutseda. Jeong'i (2005) sõnul ei ole olemas lihtsat otseteed või viisi aidata lastel kasvada ja areneda iseseisvateks, enesekindlateks ja vastutustundlikeks inimesteks. Muusikaõpetaja peamine roll on seega autentse ja sisuka muusikalise kogemuse kaudu õppeprotsessi huvitavamaks ja hõlpsamaks muutmise. Lisaks rütmile ja meloodiale, saab väljendusvahendiks olla ka liikumine (Kiilu & Sepp, 2014).

Hästi balansseeritud võiksid muusika ja kehalised harjutused moodustada suurepärase õppekava (Pollatou, Karadimou, Gerodimos, 2005). Bartel (2007) ütleb, et tänapäeval on lasteaia muusikaõpetajad hakanud otsima järjest rohkem lapsest lähtuvaid ja uuenduslikke õpetamisviise, et muusika õpetamist kvaliteetsemaks muuta nii, et laps sealjuures ka õppimisest rõõmu tunneb. Kuna lasteaia riiklik õppekava (2008) toetab õppe- ja kasvatusgevuste valdkondade, sealhulgas muusika ja liikumise omavahelist lõimimist, on muusikaõpetaja ülesanne lasteaias muuta õppimine lapse jaoks huvitavaks, mitmekesiseks ja hõlpsaks. Muusika õppimine ei pea koosnema vaid meloodiatest ja rütmidest, üheks eneseväljendusvahendiks võib olla ka liikumine.

Liikumistegevused muusikaõpetuse toetajana

Lastele on omane tajuda muusikat ja liikumist ühtse tegevusena ning sellest tulenevalt suudavad lapsed kogetut paremini ette kujutada ja mõista (Toom, 2001; Pullerits, 2005). Lisaks toob Pullerits (2005) välja, et laulmine koos liikumisega aitab lapsel emotsioone paremini väljendada ja muusika sidumine liikumisega arendab lapse koordineerimist. Lisaks aitavad muusikaline liikumine, kehapillid, tants ja rütmiga seotud tegevused tõsta laste igapäevast füüsilist aktiivsust (Derri, Tsapakidou, Zachopoulou & Kioumourtzoglou, 2001).

Lasteaia muusikaõpetuse ülesandeks on pakkuda erinevaid võimalusi lapse mitmekülgeks arendamiseks. Seejuures saab toetada lapse huvisid, ea- ja jõukohasust õige metoodika valikuga (Muldma, 2008). Lasteaias on muusikaliste tegevuste rikastamiseks ja õppimise toetamiseks võimalik kasutada mitmeid liikumist sisaldavaid metoodikaid. *Orff-Schulwerk* on Carl Orffi ja Gunild Keetmani välja töötatud loominguiline muusika- ja liikumismetoodika, kus muusika õpetamise ja õppimise protsessid pakuvad võimalust äratada muusikalist potentsiaali, sh mõista ja kasutada muusikat ning liikumist eneseväljendusvormina (Cunha & Carvalho, 2012). Wendell (2013) toob välja, et liikumine muusika õppimisel on väga oluline komponent, kuna lapse keha reageerib meloodiale ning liikumist sisaldavate muusikaliste tegevuste abil

areneb tema fantaasia ja eneseväljendusoskus. Orff'i kontseptsioon muusikaõpetuses omab originaalseid ja põhjalikke nüansse: laulmine, tantsimine, liikumine ja löökpillidel mängimine (*Orff Instrumentarium*), mille eesmärk on suunata lapsed loomulikku ja aktiivsesse õppekeskkonda ning arendada nende loovust.

Inimese keha reageerib muusikale loomuomaselt liikumisega ja lapsed kogevad muusikat õppimisel läbi keha. See võimaldab lapsel kogetud emotsioone ja tundeid muusika ja liikumise kaudu väljendada, sest inimkeha on nende vaimse ja füüsilise käitumise loomulik osa (Wendell, 2013; Králová & Kołodziejki, 2016). Orff-pedagoogikas panustatakse liikumisele, kui lapse loomuliku eneseväljendamise vahendile, sest laps ei pruugi alati verbaalse väljenduse tähendust tajuda (Thresher, 1964; Teachout, 2009). Muusika ja liikumine on ühendatud verbaalse mälu, mis on oluline komponent kõne õppimiseks ning läbi muusika- ja liikumistegevuse arendatakse lastel kõiki muusikalisi oskusi, enamasti integreeritud õppe kaudu (Jensen, 2001). Derri, Tsapakidou, Zachopoulou & Kioumourtzoglou (2001) toovad välja, et laste tajutud motoorsete võimete parandamisele aitavad kaasa selge rütmiga muusikapalade saatel tehtud harjutused. Tänu sellele on Orff-pedagoogika universaalne õppemeetod, mille kohaselt tuleks ühendada kuulamine, pillimäng, liikumine, laulmine ning kõne igasse muusikalisse tegevusse (Juht, 2014). Seega võib nõustuda Hong'i (2013) mõttega, et just Orff-pedagoogika kasutamine nüüdisaegse õpikäsituse põhimõtteid rakendavas lasteaias võib olla tõhus vahend, et toetada muusika õppimist liikumise abil. Üheks Orff-pedagoogika järeltulijaks peetakse Kodály metoodikat. Kodály oli keskendunud massiharidusele ja tema filosoofia põhines sellel, et muusika kuulub inimestele. Kodály meetod on lapsekeskne lähenemisviis, kus õpitakse oma emakeelt läbi laulu ja liikumise, mis Kodály arvates oli kogu muusikahariduse alus (Liers, 2010). Kodály sõnul on võimalik muusika mõistmiseni jõuda vaid aktiivse musitseerimise kaudu ning laulmist eelistas ta laste puhul *a capella* või saadetuna laste endi poolt mängitud rütm-, rahva- või kehapillidel (Kiilu & Sepp, 2014).

Sarnaseid põhimõtteid jälgib ka Dalcroze'i metoodika, kus inimese põhiline ettekujutus muusikalisest rütmist on tihedalt seotud erinevate motoorsete aistingutega. Dalcroze sõnastas oma käsituse kaudu muusikapedagoogilised ideed, mis ühendasid rütmilise liikumise, kuulmise treenimise ja improvisatsiooni. Dalcroze'i metoodikat kasutav õpetaja aitab lastel liikumise kaudu mõista muusika põhilisi mõisteid. See metoodika töötab hästi lasteaias lastega, kuna õpetamine on kohandatud lapse mõtte- ja õppimisviisile (Jeong, 2005). Jeong (2005)

lisab veel, et Dalcroze'i metoodika järgi saavad lapsed muusikaga üheks, rõhutades helide seostamiseks keha kasutamist liikumise kaudu- see võime on omane väikelapsele. Ei ole lihtne leida väikelastele mõeldud muusikategevusi, mis keskenduvad muusika õppimisele läbi liikumise.

Üheks muusika õppimist toetavaks tegevuseks lasteaias peetakse ka muusikalis-rütmilist liikumist, mis lähtub otseselt muusika rütmist, kus lapsed teevad etteantud rütmi saatel vastavaid liigutusi. Kindla rütmi alusel saab keha kaudu väljendada muusika meetrumit, erineva tempoga liikumist ja mitmeid rütmimustreid (Nugin & Õun, 2017).

Muldma (2008) kirjutab, et muusikalis-rütmiline liikumine aitab parandada lapse julget ja oskuslikku eneseväljendust. Muldma (2008) kui ka Nugin & Õun (2017) toovad välja, et muusikalise liikumise alla käib nii improvisatsiooniline- kui ka loovliikumine. Tants on osa, mida peetakse lapse loomulikuks liikumisviisiks, ilma, et laps endale teadvustaks, mis teda selleni viib. Seda kinnitavad ka lasteaialaste hulgas läbi viidud uuringud (Chenfeld, 1987; Rivkin, 2006; Oja, 2008; Laande, 2019), millest selgub, et lapse arengu oluliseks aluseks on liikumine. Liikumine toetab aju, luustiku ja lihaste arengut, aitab lapsel luua positiivse minapildi ning kujundab väärtushinnanguid. Liikumine on õppimise toetamisel sama loomulik tegevus nagu hingamine elamise jaoks, see on kõigile kättesaadav ja seda peetakse enamasti parimaks viisiks õppimisel.

Teemat liikumine muusikaõpetuse toetajana on käsitletud ka Marinšek & Denac (2020), kes leidsid, et muusika ja liikumine on õpetamisel omavahel seotud ning, et liikumistegevustega peaks kaasnema laulmine, teksti rütmiline hääldamine, muusika kuulamine ning rütmiliste ja meloodiliste instrumentide kasutamine. Thresher (1964), Muldma ja Kiilu (2009) ning Juht (2014) toovad välja, et muusikaliste oskuste arendamisel laulmise kõrval on liikumine asendamatu, sest seda nähakse üheks võimaluseks õppimise toetamisel, samuti tekitab muusikalistes tegevustes liikumise kasutamine huvi ja rõõmu muusika õppimise vastu.

Tuginedes ülaltoodule võib öelda, et aktiivne õppimine on tõhus ja liikumine muusika õppimisel toetab keelelist, kognitiivset ja sotsiaalset arengut. Seega on efektiivne õpetada muusikat ja liikumist koos ning nende omavaheline sidumine on oluline nüüdisaegse õpikäsituse kontekstis õpetamise jaoks. Arvestades sellega, et muusika ja liikumine on laste jaoks õppimisel tihedalt seotud ning töö autorile teadaolevalt ei ole antud teemat Võru

maakonna kontekstis uuritud on bakalaureusetöö eesmärgiks Võru maakonna lasteaia muusikaõpetajate arvamuste põhjal välja selgitada, kuidas toetavad liikumist sisaldavad tegevused muusika õppimist. Töö eesmärgist lähtuvalt on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- 1) Kuidas õpetajad toetavad muusika õppimist lasteaia muusikalistes tegevustes?
- 2) Millised on lasteaia muusikaõpetajate arvamused liikumisest, kui õppimist toetavast tegevusest?

Metoodika

Bakalaureusetöö eesmärgist lähtuvalt kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit. Õunapuu (2014) sõnul võimaldab kvalitatiivne uurimisviis mõista ja seletada sotsiaalseid nähtusi, uurides „inimeste kogemust ja seda, mis tähenduse nad ise oma kogemusele annavad“ (Õunapuu, 2014, lk 53). Kvalitatiivne uurimisviis valiti lähtuvalt töö eesmärgist ja see andis võimaluse mõista ning tõlgendada muusikaõpetajate arvamusi.

Valim

Käesolevas töös kombineeriti mugavus- ja eesmärgipärast valimit. Uuritavad valiti välja lähtuvalt uurimistöö eesmärgist oma eriala tüüpilistest esindajatest (Rämmer, 2014). Lähtuvalt kvalitatiivse uurimuse eripärast võib intervjueeritavaid nimetada pigem uurimuses osalejateks, rõhutades sellega nende “aktiivset osalemist andmete loomises ning nähakse neid subjektidena” (Kalmus, Masso & Linno, 2015).

Valimi moodustamiseks kasutati isiklikke kontakte, uuritavad kutsuti osalema e-maili ja telefoni teel. Valimisse kuulus neli Võru maakonna muusikaõpetajat, kes töötasid uurimuse läbiviimise ajal lasteaias, kolm neist Võru maakonnas ning üks Võru linnas. Uurimuses osalenute taustaandmed on välja toodud tabelis nr 1. Anonüümsuse tagamiseks on õpetajate nimed muudetud vastava tähisega.

Tabel 1. *Muusikaõpetajate taustaandmed*

	Haridus	Töökogemus
MÕ1	Bakalaureus (muu)	3 aastat
MÕ2	Rakenduslik kõrgharidus	14 aastat
MÕ3	Rakenduslik kõrgharidus	22 aastat
MÕ4	Bakalaureus	9 aastat

Andmekogumine

Doody ja Noonan (2013) järgi peab töö autor planeerima küsimuste kava ja otsustama, millises formaadis küsitlus läbi viiakse. Käesoleva uurimistöö autor rakendas oma töös kvalitatiivset uurimisviisi, mille mõõtevahendiks on poolstruktureeritud intervjuu. Öunapuu (2014) järgi on poolstruktureeritud intervjuu põhitunnused, et intervjuu korraldus on osaliselt reglementeeritud, küsimuste sõnastamine on paindlik ning küsimuste järjekord võib intervjuu käigus muutuda, intervjuu salvestatakse. Andmete kogumine intervjuuga oli sobilik ka seetõttu, et see võimaldas paindlikult läbi täpsustavate küsimuste mitmekesise kirjelduse tekkimist (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2005). Intervjuu kava koostati uurimisküsimustele ja teoreetilistele lähtekohtadele tuginedes ning küsimused kooskõlastati juhendajatega. Uurimistöö autor jälgis küsimuste selgust, avatust ja neutraalsust (Doody & Noonan, 2013). Intervjuu kava koosnes 13 küsimusest, mis jagunesid vastavalt uurimisküsimustele kolme ploki: liikumist sisaldavad tegevused muusika õppimisel ja õpetajate arvamused liikumisest muusikalistes tegevustes. Intervjuu kava esimene plokk puudutas intervjuueeritava üldandmeid (haridus, tööstaaž). Teine plokk sisaldas küsimusi isikliku arusaama kohta muusikaõpetaja rollist lasteaias ja muusikaõpetajate ülesannetest lasteaias ning kuidas õpetajad toetavad muusika õppimist muusikalistes tegevustes. Intervjuueeritavatelt küsiti kasutatavate õppemeetodite kohta, paluti kirjeldada tavapärase tunni sisu/tegevusi, tuua näiteid mõnest tegevusest, mis ja kuidas on nende meelest aidanud muusikat õppida, milliseid vahendeid ja materjale nad kasutavad tundide läbiviimiseks ja mitmekesistamiseks ning veel soovis töö autor teada, kust õpetajad materjale saavad. Kolmandas, ehk kõige olulisemas ploki taheti teada millised on õpetajate arvamused liikumise kasutamisel muusikalistes tegevustes. Näiteks

küsitati, et mida tähendab õpetaja jaoks liikumine muusikalistes tegevustes ja milliseid õppemeetodeid nad kasutavad ning milliseid liikumisega seotud meetodeid nad laulusõnade õppimisel kasutavad.

Veel küsitati, et kuidas on nende jaoks muusika ja liikumine omavahel seotud ning kuidas õpetajad oma tundides liikumist rakendavad. Töö autori jaoks oli oluline küsida ka arvamusi selle kohta, milliseid takistavaid tegureid uurimuses osalejad liikumise kasutamisel näevad. Intervjuud viidi läbi märtsis 2020. Peale esimest intervjuud tehti küsimustes pisemaid korrekture, näiteks muudeti kahe küsimuse sõnastust arusaadavamaks. Intervjuu küsimuste kava on esitatud lisa 1. Kokku viidi läbi neli intervjuud uuritavale sobival ajal, millest üks toimus kontaktintervjuuna loomulikus ja mugavas keskkonnas, selleks, et oma kogemusi vabalt jagada (Laherand, 2008) ning kolmel juhul veebis (*Facebook messenger video call*) intervjuueeritavale sobival ajal. Veebis läbiviidavate intervjuude positiivseks aspektiks on, et uuringus saavad osaleda ka need, kes aja puuduse tõttu või elukohast tingitult muidu kõrvale jääksid. Paraku tuleb ette ka olukordi, kus piiratud võimaluste, pädevuste või vaba tahte alusel uurimuses osalemisest loobutakse (Murumaa-Mengel, 2020), nagu juhtus ka käesolevas töös.

Veebi-intervjuud viidi läbi sünkroonse kvalitatiivse intervjuu põhimõttel, kus uurija ja osaleja on intervjuusituatsioonis üheaegselt ning veebi-intervjuude korral saab tulemuslikult kasutada mitmeid silmast-silma kvalitatiivsete intervjuude planeerimise ja läbiviimise meetodeid (Murumaa-Mengel, 2020). Intervjuude läbiviimiseks oli planeeritud 60 minutit, millest kõige lühem oli 50 minutit ja kõige pikem 1 tund ja 45 minutit. Intervjuude sissejuhatava osa eesmärgiks oli autoril intervjuueeritavaga saavutada usalduslik kontakt ja anda ülevaade intervjuu ajalisest kestusest, küsiti nõusolekut salvestamiseks, kinnitati, et uuritavate andmed ja intervjuud ei kuulu anonüümsuse tagamiseks kolmandatele isikutele jagamiseks ning tutvustati töö teemat ja eesmärki.

Intervjuueeritavatega usalduslikuma suhte loomiseks küsis töö autor kava esimeses plokis välja toodud taustaküsimusi. Intervjuude lõpus anti intervjuueeritavale võimalus soovi korral teema kohta ise midagi juurde lisada. Intervjuueeritavad tõid välja ka võimaluse vajadusel uuesti nende poole pöörduda, kui mõni vastus arusaamatuks jäi.

Andmeanalüüs

Intervjuud salvestati arvutisse *voice recorder* programmiga ning kahel juhul kasutati programmi *screen recorder*. Andmeid analüüsiti induktiivse kvalitatiivse sisuanalüüsi põhimõtetel, kus töö autori lähtekohaks ei ole teooria või hüpoteesi/oletuse testimine, vaid algmaterjali mitmekülgne läbitöötamine, millega tuuakse esile uusi, ootamatuid asjaolusid (Pilt, 2010). Esmalt transkribeeriti intervjuud veebipõhises kõnetuvastusprogrammis *Advanced Rich Transcription System for Estonian Speech* ja seejärel kontrolliti *voice walker 2.0* programmi abiga. Transkriptsioonidesse ei märgitud naermist, kõhatusi ega pause, sest need ei anna uurimisküsimuste tähenduses edasi olulist informatsiooni. Transkriptsioonides ei kajastu intervjuude sissejuhatavat osa, sest see ei anna töö autori arvamusel edasi uurimisküsimusest lähtuvalt olulist informatsiooni. Samuti ei kajastu transkriptsioonides intervjuude lõpufaasi, kus tänatakse uuritavaid intervjuus osalemise eest ja märgitakse ära nende olulisus uurimuses osalemisel.

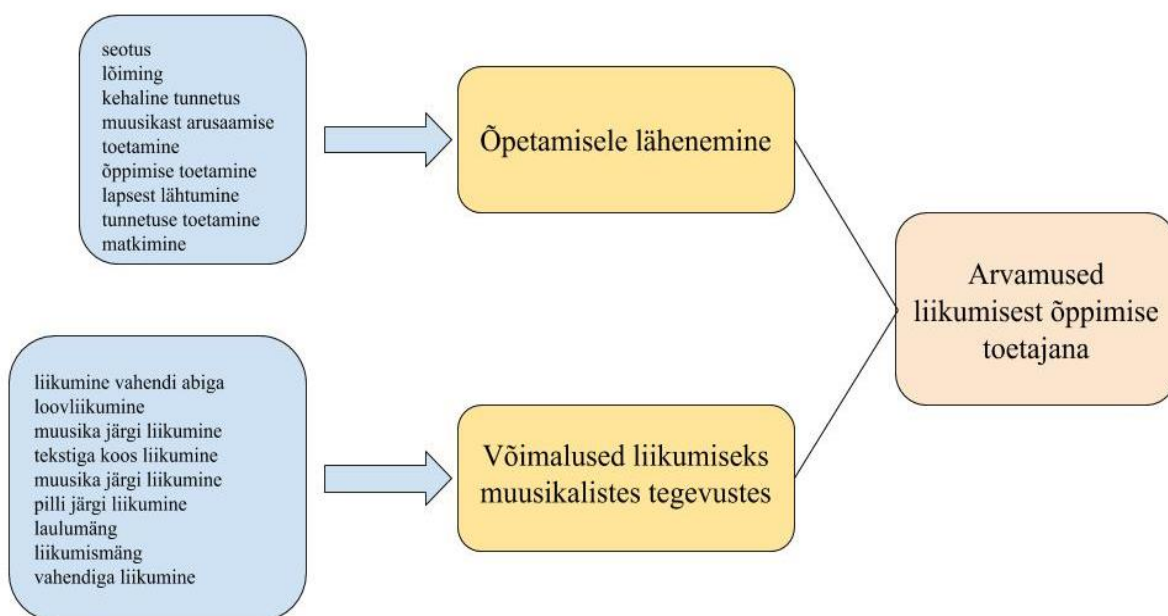
Transkribeerimisnõudeid jälgiti Laherannale (2008) toetudes, kus intervjueeritava kõne kirjalikult edasiandmine helifailist kuuldu põhjal on võimalikult täpne, see tähendab, et kuuldu pandi kirja ka juhul, kui see nõudis keeleliste reeglite eiramist. Ühtlasi pandi rõhku ka kirjavahemärkidele, sest McLellan, MacQueen ja Neidig (2003) märgivad, et intervjueeritava tekstis rõhuasetuste määramiseks on kirjavahemärgid olulised välja tuua.

Ühe intervjuu transkriptsiooni üle kirjutamisele *voice walker 2.0* programmi abiga kulus keskmiselt 7,5 tundi, teksti tekkis ühe intervjuu kohta kõige rohkem 17 lk ja kõige vähem 9 lk, teksti vormistus Times New Roman suurus 12, reavahe 1,5. Kõikide intervjuude tekstiline kogumaht oli 50 lehekülge. Töös rakendati induktiivset kodeerimist, kus on oluline intervjuu autori materjali süvenemine ning selle mõistmine (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Transkribeeritud helifailid kuulati koos tekstifailide lugemisega paralleelselt töö autori poolt mitu korda läbi, et veenduda tulemuste õigsuses.

Kodeerimiseks kasutati *QCAmap* programmi, kuhu laeti üles transkriptsioonide *.txt* failid, mis vormindati ümber *Word*'i programmis. Kodeerimise eesmärk oli koondada vastused sarnaste kategooriate alla, et moodustuks terviklik ülevaade antud uurimistulemustest. Uurimistulemuste usaldusväarsuse tõstmiseks võttis töö autor appi kaaskodeerija, kes ei ole muusika erialaga seotud, et näha, kas kaaskodeerija jaoks on intervjuude sisu arusaadav. Kaaskodeerimist kasutati ühe intervjuu ulatuses. Esmalt kodeerisid mõlemad osapooled

intervjuusid teineteisest sõltumatult. Omavahelise arutlemise käigus saavutati kaaskodeerijaga suurel määral üksmeel, erisused olid tekkinud põhiliselt erineva sõnakasutuse tagajärjel, mille tulemusena võib öelda, et lahknevus koodide nimetuste tekkimisel oli minimaalne.

Esimese etapina koostati intervjuu vastustest koodid, mis olid töö autori jaoks terviklikku tähendust väljendavad sõnad, laused või lõigud. Teise etapina moodustati sarnase sisuga koodidest alakategooriad, millest omakorda moodustus üks põhikategooria. Kategooriate jaotust ja põhikategooria moodustumist on võimalik näha Jooniselt 1.

Joonis 1. Näide kategoriseerimisest

Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärgiks on Võru maakonna lasteaia muusikaõpetajate arvamuste põhjal välja selgitada, kuidas toetavad liikumist sisaldavad tegevused muusika õppimist. Tulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa lähtuvalt andmeanalüüsis moodustunud kategooriatest. Tulemuste ilmetamiseks kasutatakse tsitaate intervjuudest.

Õpetaja muusikaõpetuse toetajana

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada, kuidas õpetajad toetavad muusika õppimist lasteaia muusikalistes tegevustes? Andmeanalüüsi tulemusel moodustus kolm kategooriat:

muusikaõpetaja roll, isiklik õpetamise metoodika ja õppimist toetavad tegevused muusikaõpetuses. Järgnevalt tuuakse välja tulemused kategooriate kaupa.

Muusikaõpetaja roll

Oluliseimaks rolliks oma töös peeti huvi tekitamist muusika õppimise vastu. Õppekavapõhiste eesmärkide saavutamist peeti küll oluliseks, kuid intervjueeritavate sõnul ei sea see piiranguid igapäevaste õppetegevuste planeerimisel. Samuti leiti, et muusikaõpetaja rollide hulka kuulub õpetaja valmisolek koostööle kolleegidega, kus tulevad välja erinevad arvamused. Ühelt poolt ollakse valmis toetama rühmaõpetajate tööd projektõppe teemast lähtuvalt, teisalt ei nähtud vajadust rühmaõpetaja kohalolu muusikatunnis, kolmandal juhul leiti, et rühmaõpetaja osalemine muusikatunnis pigem segab muusikaõpetaja tööd ning ei toeta õpetaja valikuid õppemeetodite kasutamisel.

Ta on nagu rühmaõpetaja toetamine, selles mõttes, et praegu on seda projektõpet hästi palju. Et praegusel hetkel ma tajun nagu rohkem seda, et ma toetan nende projekte. (MÕ4)

Ja sõnu õpetan ma ainult ise. Sõnu ei õpeta rühmad. See ei kuulu rühmaõpetaja ülesannete hulka, sest materjalid ja näitvahendid on minu lähenemine, minu tunnetuse järgi peab jõudma see lasteni. Rühmaõpetajatel on endalgi palju muud teha. (MÕ1)

Veel toodi välja mõned õpetamist takistavad asjaolud, nagu näiteks suured grupid, massi haldamine ja õpiraskused. Takistavate asjaoludena liikumise kasutamisel muusikalistes tegevustes toodi kõige enam välja, et laps ei suuda keskenduda kahele asjale korraga ja ta unustab liikumise ajal laulmise ära. Ühtlasi märgiti ära, et lasteaialaps ei peagi kahte asja korraga tegema.

Ehk siis see sama teema, ta ei tee suud lahti, ta unustab ära, jääbki liikuma, sest see tuleb tal loomulikult ja ta ei suuda kahte tegevust kokku panna. (MÕ1)

/.../ diagnoosiga lapsed, nad ei suuda suure massiga haakuda, ta suudab ainult väikse grupiga töötada ja siis temale jõukohastest ülesannetest saab ta siis aru. Ta saab siis aru mida ta teeb... (MÕ1)

Õpetajad näevad oma isikliku töökeskkonna kujundamisel takistavaid tegureid, kuid samas pakuvad ka lahendusi, näiteks töötamist väikeste gruppidega või individuaalselt. Läbi viidud intervjuude põhjal võib öelda, et isiklik professionaalne areng on õpetajate seas oluline.

Õpetajad tõid välja, et põhiliselt saadakse uut materjali teistelt õpetajatelt või internetist. Vahendite soetamisel mainiti enim internetist tellimist. Toodi välja ka poest ostmist ning mainiti, et vahet on juba majades ka vajaminev olemas.

Isiklik õpetamise metoodika

Isikliku õpetamise metoodika osas toodi välja, et muusikalistes tegevustes kasutatakse palju erinevaid õppimist toetavaid tegevusi nagu näiteks matkimine ja visualiseerimine lisaks kasutatakse erinevaid õppevahendeid ning lähenetakse õpetamisele kognitiivselt. Toodi välja, et laps õpib kõige paremini läbi kehalise tunnetuse.

Sa ei saa muusikas teisiti olla, kui sa ei tunneta oma kehaga seda, meil on ju erinevad stiilid, seesama õrn häällaul, siis on marss, konkreetne, valss, õhkõrn. Siis tulevad kõiksugu muud polkad ja hoogsamad muusikad /.../ Kas see on kurb lugu, kuidas ta siis kurvalt ütleb? Rõõmus lugu, kuidas see siis rõõmsalt väljendub? Sellepärast on see oluline. (MÕ1)

Veel peetakse õpetajate poolt õpetamisel oluliseks järjepidevust õppetegevustes ning lapsest lähtuvat õpetamist. Kõige enam toodi levinud õppemetoodikate hulgas välja Orff-pedagoogikat ja lisati, et igapäevaselt kasutatavate metoodikate peale ei mõelda ja seetõttu ei osata üldlevinud metoodikaid välja tuua. Tulemustest ilmnes, et kasutatakse ka E. Idla liikumissüsteemi ning ühel korral toodi välja ka sellised nimed nagu Päts, Kodály, Dalcroze. Veel selgus, et ühe meetodina kasutavad õpetajad oma tundides muusikateraapilisi tegevusi, lisades, et viimane aitab lastel õppida ja keskenduda.

/.../ siis mina teen erinevaid hingamis- ja hääleharjutusi alguses /.../ (MÕ3)

Õppimist toetavad tegevused muusikaõpetuses

Uurimuses osalenud õpetajad rakendavad oma tundides õppimise toetamiseks mängulisi tegevusi, kõige rohkem kasutatakse laulu- ja liikumismänge. Lisaks märgiti ära, et kasutatakse ka vahendiga laulu õppimist ning loovliikumist. Mõningal määral toodi välja rütmiharjutuste kasutamist. Osalejate vastustest tulid selgelt välja ka valdkond *Muusika* sisu kõik osad, milleks on muusikalis-rütmiline liikumine, pillimäng, laulmine ja muusika kuulamine.

Kokkuvõtvalt peavad õpetajad oma töös oluliseks lastes huvi äratamist muusika vastu. Muusikalistes tegevustes kasutavad õpetajad erinevaid õppimist toetavaid meetodeid, sageli alateadlikult. Kõige rohkem rakendavad õpetajad lastega töös laulu- ja liikumismänge. Isiklik

professionaalne areng on nende jaoks oluline. Õpetajad tajuvad oma töös ka teatud takistavaid tegureid, kuid suhtuvad nendesse positiivselt ja pakuvad välja võimalikke lahendusi.

Arvamused liikumisest õppimise toetajana

Teise uurimisküsimusega sooviti teada, millised on lasteaia muusikaõpetajate arvamused liikumisest kui õppimist toetavast tegevusest. Andmeanalüüsi tulemusel moodustus kaks kategooriat: õpetamisele lähenemine ja liikumist sisaldavad tegevused.

Õpetamisele lähenemine

Intervjuudest selgus, et õpetajad lähenevad üldjoontes laste õpetamisele kognitiivselt. Toodi välja mitmeid aspekte, millest olulisemateks on lapse tunnetuse ja muusikast arusaamise toetamine. Veel toodi välja tegevuste vahelist lõimingut ja laulusõnade õppimist läbi liikumise. Viimase puhul aga peeti oluliseks, et ühes laulus ei oleks liigutusi liiga palju. Õpetajate arvamustest tuli selgelt välja, et ühte ilma teiseta õpetada ei ole võimalik, olulise märkusena lisati, et neid kahte asja ei saa lahutada. Samas ei jäetud kõrvale mõtet, et muusikat ja liikumist saab ka täielikult eristada, ent see ei annaks õpetamisel nii head tulemust.

Mina pean liikumise kasutamist muusikaliste tegevustes ülioluliseks- neid kahte asja ei saa lahutada! (MÕ1)

Osad rühmaõpetajad ütlevad, et liikumine laulmise ajal segab laulmist, aga mina leian, et tegelikult see liikumine toetab seda. /.../ kõik need abistavad liigutused laulude õpetamisel. Et liiga palju ka ei ole hea, mõned liigutused ja plaksud, patsud ja ongi jälle põnevam õppida. (MÕ2)

Õpetajad ütlesid, et muusika õppimise toetamine läbi liikumise on väga oluline, kuid sellega kaasnevad ka takistused. Ühe takistusena toodi välja, et õpetaja õppe-eesmärk võib tänu liikumise kasutamisele saavutamata jääda. Veel mainiti, et pigem töötatakse lastega üksteisele, ilma rühmaõpetaja juuresolekuta. Olulise tähelepanekuna toodi välja, et on hea õpetada, kui laps on tunnis vastuvõtlik ning lisati, et paraku ei ole õpetajad võimelised massi haldamise kõrvalt endast saajaprotsendiliselt panustama.

Liikumist sisaldavad tegevused

Võimalusi muusikalistes tegevustes liikumiseks nägid uurimuses osalenud õpetajad väga palju. Nimetati, et olenemata tegevuse teemast, saab muusika alati liikumisega siduda. Enim toodi välja muusika ja pilli järgi liikumist, mis nende sõnul muusikategevuse läbiviimiseks oluline komponent. Lisati, et muusika ja pilli järgi liikumine mitmekesistab muusika õppimist ja teeb tunni sisu lapse jaoks huvitavaks. Mitmes intervjuus tuli välja, et kohapeal istumist on muusikalistes tegevustes vähe ning peaaegu alati alustavad ja lõpetavad õpetajad tegevust ühte moodi. Intervjuudest tuli välja, et õpetajad vaatavad, mis emotsioonidega lapsed tegevusse saavad, ning selle põhjal otsustavad, kuidas tegevust alustada.

Ega need lapsed ei ole loodud istumiseks. No kuule, ise ka ju ei suuda nii palju istuda, kohe tekivad mingid probleemid. /.../ esimene asi, kui nad tulevad minu juurde siis see sissejuhata osa on tegelikult väga hea teha mingisuguse liikumisega, sest nad siis sulanduvad sellesse ruumi paremini. (MÕ3)

Tulemustest tõusis esile, et loovliikumine on õpetajate seas sama tähtsal kohal, kui muusika ja pilli järgi liikumine. Loovliikumise kasutamise rōhutati tulemustes laste vaba ja loomuliku keha liikumise toetamist. Ühe kitsaskohana loovliikumise juures toodi välja asjaolu, et laps ei tule ülesandega kaasa, lisati, et see võib olla tingitud varasemast vabalt liikumise piiramisest.

Ta ei jõua kohe nagu lahenduseni, sest talle peab andma need juhtnõõrid ette, et ta üldse teaks, millest lähtuda. Ja siis mulle tundub, et need, kes on väga nõõri järgi käinud, nad ei avane ja läheb väga palju aega sellest tunnist kaduma, et saada see laps vabamaks. (MÕ1)

Märgiti ära, et vahendiga liikumine ja teksti järgi liikumine aitavad samuti muusikat õppida. Ka matkimist peetakse üheks tegevuseks, mida kasutatakse muusika õppimise toetamiseks. Kõik uurimuses osalenud õpetajad lõimivad oma tegevustes muusikat liikumisega ning peavad liikuist muusikaliste tegevuste oluliseks komponendiks.

See on üks tunni oluline komponent, sest kui nad liikuda ei saa, siis ei ole nendega võimalik mitte midagi minu meelest teha. Ainult läbi liikumise kõik asjad, laulmine täpselt samamoodi. (MÕ4)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et liikumine on muusikaõpetajate arvates muusikaliste tegevuste lahutamatu osa ja üht ilma teiseta ei eksisteeri. Muusika- ja liikumistegevuste omavahelist lõimimist peetakse lapsest lähtuvaks ja õppimist toetavaks meetodiks.

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli Võru maakonna lasteaia muusikaõpetajate arvamuste põhjal välja selgitada, kuidas toetavad liikumist sisaldavad tegevused muusika õppimist. Uurimuses osalenud muusikaõpetajad kirjeldasid, milline on muusikaõpetaja roll ning ülesanded lasteaias, tõid välja nende poolt kasutatavad õpetamise meetodid, loetlesid liikumist sisaldavaid tegevusi. Keskkel kohal olid nende arvamused liikumist sisaldavatest tegevustest muusika õppimise toetajana.

Vastustest esimesele uurimisküsimusele, ilmnes, et õpetajad näevad enda toetavat tegevust eelkõige huvi tekitamisel muusika õppimise vastu. Nii Muldma (2008), kui Häidkind jt. (2013) rõhutavad samuti, et lasteaia muusikaõpetuse üheks rolliks on huvi tekitamine muusika vastu, mis annab lapsele julguse ennast loovalt ja vabalt väljendada. Kirjeldades muusika õppimise toetamist, tõid õpetajad välja ka mõningaid takistavaid tegureid, näiteks suured grupid või laste erinevad õpiraskused, mis ei lase õpetajatel kavandatud tegevusi läbi viia. Häidkind et al. (2013) hinnangul saab muusikaõpetaja vastavalt vajadusele tegeleda lastega väikestes gruppides või individuaalselt. Eespool nimetatud probleemile pakkusid sama lahendust ka õpetajad ise. Õpetajate sõnul on üheks oluliseks õppimist toetavaks aspektiks tegevuste järjepidevus. Süstemaatilist lähenemist õpetamisel rõhutab Jeong (2005), tuues välja, et see aitab mõista ja välja tuua lapse potentsiaali. Seega võib öelda, et järjepidev tegevuste kordamine aitab õpetajal näha laste arengut.

Uurimuses osalenud õpetajate jaoks on oluline pakkuda õppimisel ja õpetamisel huvitavaid ja mitmekülgseid meetodeid. Muldma (2008) sõnul on õpetamise metoodika valikul oluline silmas pidada lapse ea- ja jõukohasust. Positiivne on, et uurimuses osalenud õpetajad arvestavad oma õppetegevuste kavandamisel ja läbiviimisel kognitiivsete aspektide, tegevuse mitmekesise sisu ning ea- ja jõukohasusega. Peamine meetod, mida õpetajad oma töös kasutavad on Orff-pedagoogika. Ka Juht (2014) toob välja, et Orff-pedagoogika kasutamine nüüdisaegse õpikäsitusega lasteaias võib olla tõhus vahend muusika õppimisel läbi liikumise. Ühtlasi on see ka universaalne õppemeetod, mille kohaselt tuleks ühendada kuulamine, pillimäng, liikumine, laulmine ning kõne igasse muusikalisse tegevusse. Olenemata sellest, et enamuse uurimuses osalenud õpetajaid ei osanud peale Orff-pedagoogika nimetada erinevaid õppemetoodikaid, ilmnes nende kirjeldustes siiski varasemalt välja töötatud õppemetoodikate

rakendamise tunnusmärke. Näiteks muusika õppimise toetamine läbi kehalise tunnetuse ja improvisatsiooniliste ülesannete, mis on iseloomulikud Dalcroze'i metoodikale (Jeong, 2005).

Teise uurimisküsimuse raames ilmnes, et õpetajad rakendavad õpetamisel võimalikult palju liikumist sisaldavaid tegevusi ning rõhutavad nende kooskõla. Uurimuses osalenud õpetajate sõnul võib muusika õppimist ja liikumist sisaldavaid tegevusi eraldada, kuid see ei oleks õppimisel ja õpetamisel efektiivne lahendus. Ka Chenfeld (1987), Rivkin (2006), Oja (2008) ja Laande (2019) läbiviidud uuringud kinnitavad, et liikumine õppimise toetajana on loomulik tegevus ning on kõigile kättesaadav. Seetõttu peetakse liikumist sisaldavate tegevuste lõimimist muusika õppimisel ja õpetamisel enamasti parimaks viisiks. Sarnaselt varasematele uuringutele (Chenfeld, 1987; Rivkin, 2006; Oja, 2008; Laande, 2019) selgub käesolevas uuringus, et muusikaõpetajad väärtustavad liikumist lapse arengu alusena ja muusika õppimise toetamist liikumise abil peetakse väga oluliseks. Õpetajate sõnul on muusikalistes tegevustes nende jaoks põhirõhk liikumis- ja laulumängudel ning ükski muusikaline tegevus ei möödu istuvalt. Kõik uuringus osalenud õpetajad töid välja Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) valdkonna *Muusika* (laulmine, pillimäng, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine) sisu tegevusi, mida nad muusika õpetamisel omavahel lõimivad.

Õpetajad peavad muusikatunnis liikumist sisaldavate tegevuste kasutamist tähtsaks ning olenemata tunni teemast, saab nende sõnul alati liikumist ja muusikalisi tegevusi siduda. Ning ka Marinšek & Denac (2020) toovad oma uurimuses välja, et liikumine ja muusika on õppimisel ja õpetamisel omavahel seotud ning üheks oluliseks komponendiks on rütmiliste ja meloodiliste instrumentide kasutamine. Sama töid välja ka uurimuses osalenud õpetajad, nimetades pilli järgi liikumist muusikalise tegevuse oluliseks osaks. Králová & Kołodziejski (2016) lisavad, et lapsed kogevad muusikat läbi keha. Seega on lasteaialapse õppimise toetamisel oluline pidada silmas kognitiivset lähenemist, mida pidasid oluliseks ka uurimuses osalenud õpetajad.

Uurimuse tulemused seoses liikumisega muusikalistes tegevustes, on heas kooskõlas mitmete uuringutega (Thresher, 1964; Muldma & Kiilu, 2009; Juht, 2014), kus tuuakse välja, et laste muusikaliste oskuste arendamisel on liikumine asendamatu, sest seda nähakse ühe võimalusena õppimise toetamisel ning muusika ja liikumise sidumine on oluline lapsekeskse õpetamise jaoks. Liikumist sisaldavate tegevuste kasutamine muusika õppimisel tekitab lapses huvi ja rõõmu muusika õppimisel.

Tuginedes käesoleva bakalaureusetöö tulemustele, võib kokkuvõtvalt öelda, et lasteaia muusikaõpetajad lähenevad muusika õppimise toetamisele oma tegevustes mitmekülgelt ja lapsekeskselt, tekitades lapses huvi muusika õppimise vastu läbi erinevate meetodite kasutamise. Õpetajate arvates on liikumist sisaldavate tegevuste kasutamine muusika õppimisel ja õpetamisel olulise tähtsusega, liikumine on muusikaliste tegevuste lahutamatu osa ning muusika- ja liikumistegevuste omavahelist lõimimist peetakse lapsest lähtuvaks ja õppimist toetavaks meetodiks.

Töö piiranguna näeb töö autor valimi ühekülgisust, piirdudes ühe maakonnaga. Samuti oli piiranguks, et seoses eriolukorraga ei saanud uuritavate ringi suurendada linna õpetajatele. Kindlasti oleks vastused mitmekesisemad kui uuringusse saanuks kaasata erineva suuruse ja koostöökultuuriga lasteaedasil.

Töö tulemustel on praktiline väärtus nii osalenud lasteaedadele kui ka teistele haridusasutustele, kes taotlevad liikumise ja muusikaõppe suuremat lõimingut. Tööl on praktiline väärtus ka autorile isiklikult. Kuna uurimuses osalenud õpetajate jaoks on liikumist sisaldavate tegevuste kasutamine muusika õppimisel oluline ja uurimuse tulemustes ilmneb märke varasemalt välja töötatud metoodikate kasutamisest, näeb töö autor võimalust olemasolevaid metoodikaid laiemalt propageerida või välja töötada ühtne universaalne õpetamise metoodika.

Tänuõnad

Käesoleva bakalareusetöö autor tänab juhendajaid Anne Tamm-Kivimetsa ja Karmen Trasbergi, kes uskusid lõpuni töö valmimisse ning olid autori jaoks mõtte, nõu ja tarkusega toeks ja abiks. Töö autor käesoleva töö eelretsensenti Heily Leolat tähelepanekute ja soovitude eest. Südamlik tänu intervjuueeritavatele, kes olid nõus erilisel ajal ja erilisi meetmeid kasutades minu töösse oma panuse andma. Ühtlasi tänab töö autor Võru Linna raamatukogu töötajaid, kes juhatasid autori allikateni ning aitasid aktiivselt materjali otsida ja leida. Lõputu tänu annab töö autor üle oma 8-aastasele tütrele, kes tema kõrval vapralt vastu pidas, kui ta pikki päevi arvutis tööd kirjutades veetsin. Erilist tänu väärrib ka käesoleva töö autori perekond, kes jagas häid sõnu, tuge ja motivatsiooni, kui autoril endal seda enam ei

olnud. Veelkord, siirad tänud kõigile, kes ühel või teisel moel käesoleva töö valmimisse panustasid hea sõna, mõtte või nõuga.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud käesoleva lõputöö ise ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Ester Tamm /allkirjastatud digitaalselt /

25.05.2020

Kasutatud kirjandus

- Bartel, L. (2007). Listen to their voices: Research and practice in early childhood music. *The Canadian Music Educator*, 48 (4).
- Butterworth G. & Harris M. (2002) *Arengupsühholoogia alused*. Tartu: TÜ kirjastus.
- Campbell, P. S., & Scott-Kassner, C. (1995). Music in childhood: From preschool through the elementary years.
- Chenfeld, M. B. (1987). *Teaching language arts creatively*. Harcourt College Pub.
- Cunha, J. C., & Carvalho, S. (2012). Experienced Emotions through the Orff-Schulwerk Approach in Music Education - A Case Study Based on Flow Theory.
- Derri, V., Tzapakidou, A. Zachopoulou, E. & Kioumourtzoglou, E. (2001). Effect of a music and movement program on development of locomotor skills by children 4 to 6 years of age. *European Journal of Physical Education*, 6, 16-25.
- Doody, O., & Noonan, M. (2013). Preparing and conducting interviews to collect data. *Nurse researcher*, 20 (5), 28-32.
- Frey, B. B. (Ed.). (2018). *The SAGE encyclopedia of educational research, measurement, and evaluation*. Sage Publications.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Medicina.
- Hong, C. H. E. N., & Tian, L. I. N. (2013). Thoughts on Utilization of Orff Music Theory in Kindergarten Dance Teaching. *Journal of Hubei University of Education*, (6), 36.
- HTM, TLÜ, TÜ (2017). Õpikäsitusest ja selle muutumisest. Elukestva õppe strateegia 2020 1. eesmärgi selgituseks. Paide, Tallinn, Tartu.
- Häidkind, P., Palts, K., Pillmann, J., Ennok, K., Villems, K., & Peterson, T. (2013). Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele.

- Jaques-Dalcroze, E. (1918). *The Eurhythmics of Jaques-Dalcroze*. Boston: Small, Maynard & Co.
- Jensen, E. (2001). *Arts with the brain in mind*. Alexandria, USA: Association for Supervision & Curriculum Development.
- Jeong, J. E. (2005). *Adaptation of Dalcroze methodology to the teaching of music to kindergarten students in Korea*. Boston University.
- Juht, I. (2014). *Muusikalise liikumise rakendamise üldhariduskooli I kooliastmes Viljandimaa näitel*. (Publitseerimata magistr töö). Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Jürimäe, M. & Treier, J. (2008). *Õppekavad ja Lasteaed*. Tartu: TÜ kirjastus.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (Toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*.
- Kiilu K. & Sepp A. (2014). *Muusikaõpetuse didaktika*. Tallinn: Print Best
- Kikas, E. (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). *Riigi Teataja I*, 23, 152.
- Králová, E., & Kołodziejcki, M. (2016). Music and movement activities for preschool children as an incentive to foster relationships and the expression of movement. *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, 11, 3 (41).
- Laherand, M. L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. *Tallinn: OÜ Infotrükk*.
- Laande, A. (2019). *Lasteaiasõpetajate toetus lapse kehalisele aktiivsusele kolme maakonna näitel* (Publitseerimata magistr töö). Tartu Ülikool.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). Intervjuu. K.

- Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (Toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*.
- Lierse, S. (2010). The Kodaly method in the 21 Century. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov*, 3, (52).
- Marinšek, M., & Denac, O. (2020). The Effects of an Integrated Programme on Developing Fundamental Movement Skills and Rhythmic Abilities in Early Childhood. *Early Childhood Education Journal*, <https://doi.org/10.1007/s10643-020-01042-8>
- McLellan, E., MacQueen, K. M., & Neidig, J. L. (2003). Beyond the qualitative interview: Data preparation and transcription. *Field methods*, 15.
- Muldma, M. (2008). Muusikaline kasvatus. E. Kikas (Toim.), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Murumaa-Mengel, M. (ilmumas 2020). Ekraanide poolt vahendatud intervjuud ja projektiivtehnikad ning loovuurimismeetodid veebikeskkondades. In: K. Tiidenberg, A. Masso & A. Siibak (toim.). *Andmeühiskonna uurimise meetodid*. Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Nugin, K. & Õun, T. (2017). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. Tartu: Atlex
- Oja, L. (2008). Kehaline areng. Liikumine. E. Kikas (Toim). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: TÜ Kirjastus.
- Pilt, M. (2010). *Sissejuhatavalt kvalitatiivsest uurimistööst ja internetist*. Õppematerjal. Tartu Ülikool <https://core.ac.uk/download/pdf/14483208.pdf>
- Pollatou, E., Karadimou, K., & Gerodimos, V. (2005). Gender differences in musical aptitude, rhythmic ability and motor performance in preschool children. *Early child development and care*, 175(4), 361-369.
- Pullerits, M. (2005). Laps ja muusika. Henno, K (Toim). *Laps ja lasteaed*. Lasteaia käsiraamat. Tartu: Atlex

- Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus (2009). Õppe-ja kasvatustegevuse valdkonnad. Koost. E. Kuldnerknup. Tallinn: Studium.
- Rivkin, M. S. (2006). Let's move together. Moving & Learning Together! *Early Childhood Today*, 20 (6), 32-38.
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (Toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*.
- Taavet, T. (2010). *Lasteaiaõpetajate tööstress, tervis ja töövõime* (Publitseerimata magistritöö). Tartu Ülikool.
- Teachout, D. (2009). Collaborative research in music teacher education: Taking a cue from research approaches outside music education. *Research Studies in Music Education – DPU*, 3. Copenhagen: The Danish School of Education, Aarhus University.
- Thresher, J. M. (1964). The Contributions of Carl Orff to Elementary Music Education. *Music Educators Journal*, 50 (3). <https://doi.org/10.2307/3390084>
- Toom, T. (2001). *Muusika ja liikumise seostest algastme muusikakasvatuses* (Publitseerimata magistritöö). Tallinna Pedagoogikaülikool.
- Utriainen, H. (2013). Motoriikkaa leikkeihin: Kuinka lapsen motorista kehitystä voidaan tukea musiikkileikkikoulussa (Musiikkipedagogi AMK). Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Wendell, H. (2013). A Reggio-Inspired Music Atelier: Opening the Door Between Visual Arts and Music. *Early Childhood Education Journal*, 42 (4),
- Winsler, A.; Ducenne, L. & Koury, A (2011). Singing One's Way to Self-Regulation: The Role of Early Music and Movement Curricula and Private Speech. *Early Education and Development*, 22 (2), 274-304.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool

Lisa 1 Intervjuu kava

Intervjuu kava:

Taustaküsimused:

1. Milline on teie haridus?
2. Kui kaua olete muusikaõpetajana töötanud? (kui töötanud ka mujal, siis kui kaua lasteaias?)

Kuidas õpetajad toetavad muusika õppimist lasteaia muusikalistes tegevustes?

3. Milline on teie arvates muusikaõpetaja roll lasteaias?
4. Millised on muusikaõpetaja ülesanded lasteaias?
5. Milliseid lasteaia muusikaõpetuses olemasolevaid õppemetoodikaid te kasutate?
6. Kirjeldage oma tavapärasest muusikalise tegevuse sisu.
7. Tooge näide mõnest tegevusest, mis on aidanud teie meelest lastel muusikat õppida. (kuidas see on aidanud?)
8. Milliseid abistavaid materjale või vahendeid kasutate tegevuste läbiviimise kavandamiseks, mitmekesistamiseks?
9. Kust te neid materjale saate/leiate?

Millised on lasteaia muusikaõpetajate arvamused liikumisest, kui õppimist toetavast tegevusest?

10. Mida tähendab teie jaoks liikumine lasteaia muusikalises tegevuses?
11. Milliseid liikumist sisaldavaid õppemeetodeid, mida muusikalistes tegevustes kasutada, te teate?
12. Kuidas on muusika ja liikumine omavahel teie arvates õpetamisel seotud?
13. Kirjeldage, kuidas teie oma tegevustes liikumist rakendate? (Tooge mõni näide. abistav: liikumist laulu (laulusõnade) või pillimänguga?)
14. Kuivõrd vajalikuks peate liikumise kasutamist muusikalistes tegevustes. Miks?
15. Milliseid abistavaid liikumisega seotud meetodeid kasutate oma tegevustes laulusõnade õppimisel? (tooge näiteid)
16. Milliseid probleeme te näete liikumise kasutamisel muusikalistes tegevustes?
17. Mida te sooviksite veel teema kohta juurde lisada?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ester Tamm,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Liikumine õppimise toetajana lasteaia muusikalistes tegevustes võru maakonna muusikaõpetajate arvamuste põhjal”, mille juhendajad on Anne Tamm-Kivimets ja Karmen Trasberg, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ester Tamm /allkirjastatud digitaalselt/

25.05.2020